

Т. П. Верба,
завідувач відділу навчально-методичного забезпечення та дистанційної освіти ВІППО;
Ю. А. Кліванська,
методист відділу

Навчання дорослих у системі післядипломної педагогічної освіти у ВІППО

Зроблено спробу аналізу завдань оновлення системи підвищення кваліфікації та перепідготовки педагогічних працівників у відповідь на соціальні зміни, нові виклики і вимоги часу й суспільства. До числа таких завдань відносяться: підвищення ІКТ-компетентності, створення неформального освітнього простору, моніторинг освітніх потреб учителів та професійних труднощів, розширення можливостей неформальної освіти для реалізації індивідуального підходу до підвищення кваліфікації практикуючих педагогів.

Ключові слова: підвищення кваліфікації, неформальна освіта, педагог, професійні труднощі, соціальні зміни.

Verba T. P., Klivanska Yu. A. Adult Training in Postgraduate Pedagogical Education at VIPPO.

It has been attempted to analyze the problems of updating the teachers training and retraining system in response to the social changes, new challenges and demands of the times and society. These problems include as follows: improving ICT-competence, the creation of an informal educational space; monitoring professional difficulties and educational needs of teachers, the expansion of non-formal education opportunities for the realization of an individual approach to the professional development of teachers.

Key words: advanced training, non-formal education, teacher, professional difficulties, social changes.

Постановка проблеми. Дискусії про педагога ХХІ століття в науковій, методичній, популярній літературі в останнє десятиріччя набувають особливого значення для системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Час аналізу й осмислення змін в освітньому середовищі пройшов. Сьогодні в освітньому просторі, на думку провідних ідеологів освітньої політики України, настав час радикальних змін, які знайдуть втілення в найближче десятиліття.

Зростаюче значення науки про навчання дорослих – усіма визнаний факт. На землі немає країни, технологічний, соціально-економічний та культурний прогрес якої не залежав би від вивчення андрагогіки. Немає і країни, яка б не пов'язувала своє майбутнє з майбутнім розвитком цієї науки. В нинішньому столітті науці про навчання дорослих соціологи відводять винятково важливу роль. Характерна тенденція історичних змін в андрагогіці – її організаційне уособлення, виражене в збільшенні кількості навчальних установ, створених виключно для дорослого населення, у зростанні різноманітності програм, які їм пропонуються. Як наслідок цього глобального процесу, виникає і з'являється коло реалій, яких немає у дитячій та юнацькій освіті.

Актуальність дослідження. Представниками цієї галузі педагогічної науки є М. Ноулз, А. Нокс, П. Джарвіс, Р. Сміт, С. І. Змеєв, С. Г. Вершловський, Н. Г. Протасова та інші. Головним завданням андрагогіки є формування

у дорослих суб'єктів актуальних компетенцій прикладного характеру за досить обмежений проміжок часу (що дуже важливо для цієї категорії людей).

Метою статті є обґрунтування того, що інститути післядипломної педагогічної освіти мають бути не стільки центрами систематичного проведення курсів підвищення кваліфікації, скільки центрами забезпечення системного розвитку професіоналізму педагогічних працівників.

Виклад основного матеріалу. Згідно з матеріалами ЮНЕСКО, пріоритетне завдання навчання дорослих – забезпечити людину комплексом знань та вмінь, необхідних для активної творчості та діяльності в сучасному динамічному житті. Мова йде про постійний, безперервний розвиток людини, як працівника, громадянина, особистості протягом усього життя. У наш час склалася сукупність поглядів на роль науки про дорослих у досягненні узгодженого прогресу особи й колективу і на осмислення шляху його оновлення.

Завданням номер один, за висловом одного з найбільших теоретиків та практиків навчання дорослих, американського вченого Ноулза, стало підготування компетентних людей – таких, які були б здатні використовувати свої знання в умовах, що постійно змінюються, та чия основна компетенція полягала б у вмінні займатись постійним самовдосконаленням

та самоосвітою все своє життя. Справа навчання стає ще більш важкою та напруженою. Справжньою рятівною силою, що допомагає сучасній людині подолати свої проблеми за допомогою навчання, є андрагогіка – наука про навчання дорослих.

Поява андрагогіки як окремої гілки педагогіки зумовлена низкою причин різного характеру. Основою нової науки вчені назвали такі об'єктивні умови:

По-перше, сам процес розвитку освіти привів до завоювання провідної ролі в процесі навчання тими, хто навчається. Педагогіка виходила з принципової позиції, що людина, яка навчається, у виборі отримання освіти займає в основному пасивну позицію (виняток становлять тільки профільні класи у школі, характерні для старшокласників), у той час як дорослі вибирають не тільки курс, але й форму, термін та рівень навчання.

По-друге, еволюція філософських і психологічних наук привела до свідомого визнання провідної ролі людини в усіх соціальних процесах, у тому числі науці.

По-третє, досягнення в галузі інформаційних технологій дозволили по-новому організувати навчальний процес, що суттєво змінило ролі того, хто навчається, та того, хто навчає, у процесі навчання.

По-четверте, еволюція педагогічних концепцій теж вела до визнання необхідності надання більшої свободи в процесі навчання тому, хто навчається.

По-п'яте, завдяки різній провідній діяльності у дітей та дорослих необхідно чітко розділяти принципи педагогічних та андрагогічних моделей навчання.

Нарешті, фізіологи та психологи довели, що люди здатні успішно навчатися практично все життя. Адже:

1. Головна роль у процесі навчання належить тому, хто навчається.

2. Доросла людина, яка навчається, прагне самореалізації, самостійності, самовдосконалення, самоуправління та усвідомлює себе такою.

3. Доросла людина має життєвий (побутовий, соціальний, професійний) досвід, який може бути застосований як важливе джерело вивчення – і для нього, і для його колег.

4. Доросла людина навчається для вирішення важливої життєвої проблеми і досягнення певної мети.

5. Доросла людина розраховує на обов'язкове використання вмінь, навичок, знань та якостей, набутих у процесі навчання.

6. Навчальна діяльність певною мірою детермінується побутовими, професійними, соціальними факторами, які обмежують або сприяють навчанню.

7. Процес навчання дорослої людини організовано у вигляді її співпраці з викладачем на всіх етапах: діагностики, планування, реалізації, оцінювання, корекції.

Сучасні соціальні зміни торкнулися не тільки вимог до освіти, а й самого уявлення про освіту, її якостей і результатів. Основними факторами таких змін можна назвати:

– зміни вимог замовників до освіти (з боку бізнесу, сім'ї, держави, суспільства);

– зміна і створення нових стандартів (освітніх, професійних);

– внутрішньогалузеві інновації (створення передових та інноваційних шкіл, нових правових форм освітніх відносин, комплексів і кластерів тощо).

Волинський ІППО в пошуку індивідуалізації підвищення кваліфікації педагогів також використовує її накопичувальну персоніфіковану форму. Різні варіанти неформального підвищення кваліфікації практикуючих вчителів у ВІППО запроваджено з 2007 року. В рамках неформальної освіти маємо значний досвід роботи Школи молодого педагога, мережових спільнот педагогів-новаторів і вчителів-предметників, педагогічних марафонів і педагогічних десантів, проектних груп творчо працюючих освітян. Командне навчання, робота стажувальних і пілотних майданчиків в освітніх організаціях області також зарекомендували себе з позитивної сторони.

Наступне завдання, що стоїть перед системою підвищення кваліфікації, – впровадження новітніх інформаційних технологій. Вивчення і задоволення будь-яких індивідуальних та групових освітніх потреб педагогів можливо тільки в умовах грамотної системи інформаційної взаємодії. Особливо ефективна мережево-інформаційна взаємодія при вирішенні завдань неформальної освіти. Тим часом рівень ІКТ-компетентності багатьох педагогічних працівників залишається недостатнім. За результатами досліджень вітчизняних науковців, низький рівень демонструють близько двох третин педагогів (72–76 %) [3]. Відповідно, у рамках підвищення кваліфікації поруч зі створенням і розвитком системи інформаційної мережевої взаємодії необхідно організувати роботу з підвищення інформаційної компетентності педагогічних працівників, запропонувати їм освоїти нові програми й отримати навички роботи в новому інформаційно-освітньому просторі.

До завдання, націленого на модернізацію системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників, відноситься і визначення реальних професійних дефіцитів, освітніх потреб. Вирішення цього завдання ми вбачаємо у здійсненні соціальних опитувань, моніторингу на основі інформаційного підходу відповідно до потреб педагогів [2].

Висновки. Підвищенню ефективності неперервного навчання дорослих у системі післядипломної педагогічної освіти сприяють такі фактори:

– врахування мотивації та основних андрагогічних принципів навчання дорослої людини;

– визначення шляхом використання методів науково-психологічних досліджень освітніх інтересів і потреб кожного фахівця;

– оптимальний вибір андрагогом навчальних стратегій і методик, спрямованих на підвищення фахового рівня освітян;

Методичні публікації

- використання активних методів і форм навчання;
- поєднання та взаємозв'язок професійного й особистісного зростання педагогів;
- практичне застосування теоретичних знань і узагальнення набутого життєвого досвіду;

- врахування індивідуальних, психологічних, пізнавальних особливостей кожного учасника освітнього процесу;
- підвищення рівня емпатії, толерантності, прагнення до співпраці, взаєморозуміння з викладачем-андрагогом [5, с. 76].

Література

1. Зеер Э. Ф. Личностно-развивающие технологии начального профессионального образования. Москва: Академия, 2010. 176 с.
2. Кандаурова А. В. Трудности педагогов в организации социальной взаимодействия в педагогической деятельности. *Людина і освіта*. 2014. № 4 (41). С. 58–62.
3. Киселева А. А. Непрерывное повышение квалификации педагога в персональной образовательной сфере: дис. ... канд. пед. наук. Томск, 2011. 214 с.
4. Cross J. Informal Learning: Rediscovering the Natural Pathways That Inspire Innovation and Performance. URL: <http://informl.com/book/>
5. Буренко В. М. Як навчити дорослих? Удосконалення професійної підготовки вчителів на курсах підвищення кваліфікації на андрагогічних засадах. *Гуманітарні науки: наук.-практ. журн.* 2009. № 2. С. 67–76.

Вчимося, щоб вчити

УДК 378.018.4:004.738.5

Н. О. Рубльова,
завідувач відділу інформаційного забезпечення освіти ВІППО

Засоби для інтерактивного педагогічного спілкування в інтернеті

Розглянуто різні засоби та можливості для інтерактивного спілкування в мережі, загального підвищення рівня теоретичної, методичної, практичної підготовки педагогів, систематизації й поглиблення їх теоретичних і практичних знань, удосконалення або набуття досвіду самостійної і групової роботи, розвитку навичок самоосвіти.

Проаналізовано різні можливі програми, сервіси та ресурси для максимально ефективного їх застосування у педагогічній практиці, розширення можливостей інтерактивного обміну необхідною професійною інформацією, створення освітніх середовищ та груп за інтересами.

Ключові слова: інтерактивне спілкування, інтерактивне педагогічне спілкування, програмний продукт, дистанційне навчання, самоосвіта, педагогічна спільнота, форум, чат.

Rublova N. O. Means for Interactive Pedagogical Communication on the Internet.

Various means and opportunities for interactive communication on the Internet, general improvement of the theoretical, methodical and practical training of teachers, systematization and improvement of their theoretical and practical knowledge, acquisition of experience of independent and group work, development of self-education skills are considered.

Various possible programs, services and resources are analyzed for the most effective application in pedagogical practice, to enhance the possibilities of interactive exchange of necessary professional information, to create educational environments and interest groups.

Key words: interactive communication, interactive pedagogical communication, software, distance learning, self-education, pedagogical community, forum, chat.

Актуальність і доцільність дослідження. Система педагогічної освіти зазнала і далі зазнає значних змін. Причому з розвитком інформатизації суспільства, глобальної комп'ютеризації усіх сфер життя та діяльності людини, розвитком мережевих

технологій цей процес відбувається шаленими темпами. Тому виникає необхідність іти в ногу з часом, тобто орієнтуватися в інформаційному просторі, оперативно отримувати інформацію, ефективно обмінюватися нею, знаходити можливості доступу